

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” серпня 2024 року

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Психологія дітей раннього і дошкільного віку
Викладач (і)	Кирста Наталія Романівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Контактний телефон викладача	+380-50-612-39-95
Е-mail викладача	nataliia.kyrsta@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів із закономірностями психічного та особистісного розвитку дітей раннього та дошкільного віку, формування цілісного уявлення про основні фактори, рушійні сили, механізми і закономірності психологічного розвитку дитини, поведінкові симптомокомплекси та дослідження особливостей розвитку психічних процесів та формування особистості в період раннього і дошкільного дитинства; розширення теоретичного тезаурусу майбутнього вихователя дітей раннього і дошкільного віку, ознайомлення з сучасними досягненнями передової психологічної думки, теоретичними, експериментально-діагностичними і прикладними дослідженнями в галузі.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є системний виклад курсу з урахуванням сучасних наукових концепцій, здобутків психолого-педагогічної науки минулого, традицій народної педагогіки і дитинознавства.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є: засвоєння методолого-теоретичних, актуальних і перспективних напрямів дослідження психології дитячого розвитку; фактів, механізмів і закономірностей психічного розвитку дітей раннього і дошкільного віку; характеру провідної діяльності; сенситивних і критичних періодів дитинства; генези вищих психічних функцій дитини; механізмів психологічного забезпечення гармонійного формування особистості дитини.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>ІК.Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p style="text-align: center;">Загальні компетентності (за стандартом вищої освіти України):</p> <p>КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.</p>	

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові компетентності) (за стандартом вищої освіти України):

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

Програмні результати навчання:

ПРН-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПРН-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Загальні компетентності (за професійним стандартом):

ЗК.02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.04. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу

A2 – Організаційна

A 2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

Б1 – Здоров'язбережувальна

Б 1.2. Здатність організувати психологічно безпечне освітнє середовище.

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу**В1 – Психо-емоційна**

В1.1. Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

В1.2. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення.**Г1 - Здатність до навчання впродовж життя.**

Г1.2. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту.

Г2 – Інформаційно-комунікаційна

Г 2.1. Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі.

Г 2.2. Здатність ефективно використовувати ІКТ та електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

5. Організація навчання**Обсяг навчальної дисципліни**

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	44 / 14
семінарські заняття / практичні / лабораторні	56 / 18
самостійна робота	170 / 238

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Третій, четвертий, п'ятий	012 Дошкільна освіта	Другий, третій	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Предмет, завдання і методи психології дітей раннього і дошкільного віку як науки	2	2	8
Тема 2. Історія становлення і розвитку дитячої психології	2	4	8
Тема 3. Фактори і закономірності психічного розвитку дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 4. Вікова періодизація психічного розвитку дитини	2	2	6
Тема 5. Пренатальний розвиток як початок людського життя	2	2	6
Тема 6. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості	2	2	8
Тема 7. Психологія немовляти	2	2	8
Тема 8. Психологія періоду раннього дитинства	2	4	8
Тема 9. Психологічна характеристика діяльності дитини дошкільного віку	2	4	4

Тема 10. Спілкування дитини з дорослими і однолітками	2	2	4
Тема 11. Сенсорний розвиток дошкільника	2	2	6
Тема 12 . Розвиток мислення дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 13. Розвиток пам'яті дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 14 . Розвиток уяви дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 15. Розвиток уваги дітей дошкільного віку	2	2	6
Тема 16 . Розвиток мовлення в дошкільному віці	-	2	6
Тема 17.Умови розвитку особистості дитини раннього і дошкільного віку	2	4	6
Тема 18. Розвиток мотиваційної сфери дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 19. Становлення самосвідомості дошкільника	-	2	6
Тема 20. Розвиток моральної сфери в дошкільному віці	2	2	8
Тема 21. Емоційно-вольова сфера дитини дошкільного віку	2	2	8
Тема 22.Темперамент і характер дитини дошкільного віку	2	2	10
Тема 23. Розвиток здібностей у дошкільному віці	2	2	8
Тема 24 . Психологічна готовність дитини до школи	2	2	6
ЗАГ.:	44	56	170

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Види контролю – іспит у 3 і 5 семестрах; залік у 4 семестрі. За роботу на практичних заняттях здобувач відповідно отримує – 40/90 балів, 10 балів – самостійна робота у кожному семестрі.</p> <p>Допуск до семестрового іспиту мінімально становить 25 балів (максимально 50 балів), семестровий іспит – 25-50 балів. Навчальний матеріал з освітнього компонента вважається засвоєним, якщо здобувач у сумі набрав 50 і більше балів за 100-бальною шкалою.</p> <p>Враховуються результати неформальної освіти – сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera,</p>
---	--

	<p>Prometheus, EdEra та інших як самостійна робота здобувачів https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf.</p> <p>Залік у 4 семестрі виставляється на основі отриманих балів за практичні заняття (90 балів) та самостійну роботу (10 балів) в межах 50 -100 балів.</p> <p>Семестрова оцінка у 3, 5 семестрах виставляється на основі отриманих балів за практичні заняття (40 балів), самостійну роботу (10 балів) та екзаменаційну роботу (пройдене тестування на платформі дистанційного навчання в межах 25-50 балів) https://d-learn.pnu.edu.ua/</p> <p>Якщо здобувач не ліквідував заборгованість та не набрав у сумі мінімальну кількість балів (50 балів) він може бути рекомендований на повторний курс з вивчення даної дисципліни https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf.</p>
Вимоги до письмових робіт	Проводяться в системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua . Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	<p>Пропущені практичні заняття здобувач відпрацьовує індивідуально, виконуючи передбачену у плані лекційного чи практичного заняття роботу. Для цього використовується:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - тестування; - перевірка творчих завдань; - захист презентацій; <p>ірка виконаної, передбаченої програмою курсу, самостійної роботи.</p> <p>Здобувач повинен ліквідувати заборгованість та набрати мінімальну кількість балів допуску до семестрового іспиту – 25 балів.</p> <p>Максимальна кількість балів з курсу за практичні заняття - 40 балів, 10 балів - с/р, всього - 50 балів.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є відвідування здобувачем більше 50% практичних занять, пройдені тестування на платформі дистанційного навчання, виконання завдань самостійної роботи.
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль знань здобувачів із курсу здійснюється у формі тестування і вважається зарахованим у разі отримання здобувачем 25 і більше балів.</p> <p>Форма контролю – екзамен.</p> <p>Форма здачі – тестування.</p> <p>Структура білета – 40 тестів.</p>

Максимальна кількість балів за іспит – 50.

Навчальний матеріал з освітнього компонента вважається засвоєним, якщо здобувач у сумі набрав 50 і більше балів за 100-бальною шкалою.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Проводяться в системі дистанційного навчання університету <https://d-learn.pnu.edu.ua>. Оцінюються за 100-бальною шкалою.

Академічна доброчесність:

Загальні морально-етичні принципи, правила поведінки, академічну доброчесність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету, регламентує низка нормативних документів, а саме:

- Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція)
- Положення про запобігання академічному плагіату (нова редакція).
- Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
- Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.

Ознайомитися з переліченими положеннями та документами можна за адресою:

<https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять:

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf>).

Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>).

Неформальна освіта:

Згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf)

зараховуються результати неформальної освіти в залежності від кількості годин та тем, які повинні відображати матеріал практичних занять. Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках НД освітньої програми є відповідність цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

8. Рекомендована література

1. Гоян І. М. Методи діагностики психічного розвитку дітей: навч. посібник. Ів.-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 652 с.
2. Дем'яненко, А. Б. Роль батька в психічному розвитку дитини. Практична психологія. К.: ЦУЛ, 2018. 112 с.
3. Дитина у сучасному соціопросторі: навч. посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2021. 272 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. К.: ЦУЛ, 2016. 304 с.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: Практикум. Київ: КНТ. 2019. 204 с.
6. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Тернопіль: Богдан, 2021. 112 с.
7. Калічак Ю.Л., Кирста Н.Р. Психодіагностичний супровід розвитку дитини в умовах ЗДО: практикум. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2019. 60 с.
8. Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя): навч. посібник. К.: Каравела, 2015. 248 с.
9. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Педагогіка українського дошкілля: У 2 ч.: Навчальний посібник. / За ред. Н.В.Лисенко. К.: Видавничий дім «Слово»., 2021. Ч. 2. 356 с.
10. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. Педагогіка українського дошкілля: У 3 ч.: Навчальний посібник. / За ред. Н.В.Лисенко. К.: Видавничий дім «Слово»., 2021. Ч. 3. 373 с.
11. Максименко Д. С. Мовленнєвий і психічний розвиток дітей раннього віку: практична психологія. К. : ЦУЛ, 2018. 192 с.
12. Максименко Д. С. Ігри та ігрові завдання для дітей раннього віку з обмеженими можливостями здоров'я: практична психологія. К.: ЦУЛ, 2018. 120 с.
13. Павелків, Р. В. Цигипало О. П. Дитяча психологія: підручник. К.: Академвидав, 2015. 400 с.
14. Рекреаційна психологія дитинства: теорія і практика. К.: ЦУЛ, 2017. 320 с.
15. Тітов І. Г. Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір. К.: Академія, 2015. 152 с.

Викладач:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та
методики дошкільної
і спеціальної освіти

Наталія КИРСТА